

SPIS TREŚCI

Wstęp	9
Rozdział I Dunaj jako rzeka międzynarodowa	19
1. Rzeki międzynarodowe	19
2. Wolność żeglugi na rzekach	21
3. Praktyka traktatowa a wolność żeglugi śródlądowej	24
4. Dunaj jako rzeka wspólna	26
5. Dunaj jako droga wodna	31
6. Umiejdzynarodowienie Dunaju	41
Podsumowanie	55
Rozdział II Dunaj w systemie wersalskim	57
1. Sytuacja na Dunaju w okresie pierwszej wojny światowej	57
2. Sprawa klauzul rzecznych na konferencji pokojowej w Paryżu	61
3. Sprawa polskich rzek na konferencji pokojowej w Paryżu	66
4. Klauzule rzeczne traktatów pokojowych	67
5. Realizacja postanowień rzecznych konferencji pokojowej w Paryżu	71
6. Konferencja w Barcelonie i konwencja barcelońska	74
7. Konferencja dunajska w Paryżu	78
8. Konwencja stanowiąca ostateczny statut Dunaju	83
Podsumowanie	87
Rozdział III Ewolucja międzynarodowego ustroju na Dunaju w okresie międzywojennym	89
1. Dunajska droga wodna w okresie międzywojennym	89
2. Międzynarodowa Komisja Dunaju w okresie międzywojennym	93
3. Polityka Trzeciej Rzeszy wobec Międzynarodowej Komisji Dunaju w połowie lat trzydziestych	104
4. Jugosłowiańskie próby zmiany zasad żeglugi w Żelaznych Wrotach	108
5. Europejska Komisja Dunaju w okresie międzywojennym	111
6. Problem rozszerzenia Europejskiej Komisji Dunaju	118
Podsumowanie	121
Rozdział IV Likwidacja „ładu wersalskiego” na Dunaju w latach 1938–1941 ..	123
1. Rumuńska ofensywa dyplomatyczna przeciw Europejskiej Komisji Dunaju ..	123
2. Konferencja w Sinaia 8–18 sierpnia 1938 roku	130
3. Przyjęcie Niemiec do Europejskiej Komisji Dunaju	135
4. Następstwa konferencji w Sinaia i kryzys w Międzynarodowej Komisji Dunaju	139
5. Likwidacja Międzynarodowej Komisji Dunaju	146
6. Radzieckie plany powrotu na Dunaj	152

7. Konferencja w Bukareszcie (28 października–21 grudnia 1940 roku)	156
8. Uregulowanie zasad żeglugi na Dunaju na okres trwania wojny	160
Podsumowanie	162
Rozdział V Zmiana organizacji żeglugi dunajskiej po drugiej wojnie światowej	163
1. Sytuacja na Dunaju w okresie drugiej wojny światowej	163
2. Sytuacja na Dunaju w latach 1944–1945	167
3. Pierwsze próby przywrócenia międzynarodowego ustroju na Dunaju	169
4. Sprawa żeglugi dunajskiej na konferencji w Poczdamie (17 lipca–2 sierpnia 1945 roku)	174
5. Sprawa wód śródlądowych na posiedzeniu Rady Ministrów Spraw Zagranicznych w Londynie (11 września–2 października 1945 roku)	176
6. Stan żeglugi na Dunaju w 1945 i 1946 roku	180
7. Sprawa Dunaju na posiedzeniu Rady Ministrów Spraw Zagranicznych w Paryżu (25 kwietnia–16 maja i 15 czerwca–8 lipca 1946 roku)	183
8. Sprawa żeglugi dunajskiej na konferencji pokojowej w Paryżu (29 lipca–15 października 1946 roku)	186
9. Sprawa żeglugi dunajskiej na forum ONZ	189
10. Posiedzenie Rady Ministrów Spraw Zagranicznych w Nowym Jorku (4 listopada–12 grudnia 1946 roku)	190
11. Przygotowania do konferencji dunajskiej	191
12. Otwarcie konferencji belgradzkiej (30 lipca–18 sierpnia 1948 roku)	194
Podsumowanie	212
Rozdział VI Pierwsze dziesięciolecie funkcjonowania Komisji Dunajskiej	213
1. Prawne i polityczne następstwa konferencji belgradzkiej	213
2. Konflikt jugosłowiańsko-radziecki	215
3. Komisja Dunajska w okresie konfliktu radziecko-jugosłowiańskiego	217
4. Działalność Zarządu Żelaznych Wrót i Katarakt po zakończeniu wojny	229
5. Funkcjonowanie Zarządu Żelaznych Wrót i Katarakt w okresie radziecko-jugosłowiańskiego konfliktu	232
6. Śmierć Józefa Stalina i poszukiwanie kompromisu z Jugosławią	239
7. Zachód wobec konfliktu jugosłowiańsko-radzieckiego	242
8. Zaproszenie Austrii do Komisji Dunajskiej i reakcje USA, Francji i Wielkiej Brytanii	244
9. Sprzeciw Jugosławii i rezygnacja z reformy organizacji żeglugi dunajskiej	251
10. Przystąpienie Austrii do Komisji Dunajskiej	255
Podsumowanie	259
Rozdział VII Likwidacja negatywnych następstw konwencji belgradzkiej	261
1. Reaktywowanie Europejskiej Komisji Dunaju	261
2. Nadzwyczajna sesja Europejskiej Komisji Dunaju w marcu 1953 roku	267
3. Pierwsze zwyczajne sesje Europejskiej Komisji Dunaju w 1954 i 1955 roku	269
4. Sprawa uznania Komisji Dunajskiej na arenie międzynarodowej	272
5. Sprawa przyjęcia Republiki Federalnej Niemiec do Komisji Dunajskiej	275
6. Starania Europejskiej Komisji Dunaju o swobodne dysponowanie jej majątkiem	281

7. Działalność Europejskiej Komisji Dunaju w latach sześćdziesiątych	284
8. Negocjacje z Rumunią w sprawie spłacenia jej obywateli, byłych pracowników Europejskiej Komisji Dunaju	289
9. Przygotowania do negocjacji z Rumunią w sprawie podziału złota Zarządu Morskiego Dunaju	292
10. Rozpoczęcie negocjacji z Rumunią w sprawie spadku po Europejskiej Komisji Dunaju	295
11. Zakończenie rozmów z Rumunią	300
Podsumowanie	305
Zakończenie	307
Bibliografia selektywna	311
Indeks osób	321
Indeks nazw geograficznych	329
Summary	337

Dunaj jest największą rzeką Europy, nie licząc Wolgi. Rozpoczyna swój bieg na terenie zachodnich Niemiec, a kończy w Rumunii w wybrzeżu Morza Czarnego. Przepływa przez teren wieloletnich i żywcem przyciętych grup językowych występujących w Europie: germańskiej, węgierskiej, słowiańskiej, łotewskiej. Jego dorzecze (817 tys. km²) znajduje się na terytorium 17 europejskich państw, w tym Polski (11,4 tys. km²). W XIII wieku szereg państw zamierzających do przygotowania pod jej biegiem na morze całym biegiem, to uchyliła z niego ważną drogę wodną. W 1913 r. rozpoczęła budowę 5000 statków, tracących szwajcar do 12 portów basenu, w tym w tym samym czasie budowę rzeki. Od 1924 r. dopływa droga wodna jest podjęta z Zjednoczonego Królestwa kanału Ren-Meuse-Dunaj. Rzeka ze względu na swoją długość i szerokość, przetrwała przetrwała i pełni ważną rolę komunikacyjną, a także służyła służyła przedmiot międzynarodowych porozumień. Od 1948 r. Dunaj posiada status rzeki międzynarodowej. Został jego ustanowienie ustanowienie zostało się na skutek politycznych przemian zachodzących w regionie środkowoeuropejskim. Obecnie obowiązująca konwencja dunajska podpisana w 1948 r. a poprawki do niej uchwalono w 1998 r.

Zagadnienia związane z Dunajem mają wiele aspektów: geograficzny, hydrologiczny, gospodarczy, polityczny, międzynarodowy. W tej pracy rzeka została potraktowana jako droga wodna będąca przedmiotem polityki międzynarodowej zarówno państw nadbrzeżnych, jak i państw strzegących do niej dostępu, a nawet pozostających (USA). Podjęto w niej zagadnienia związane z organizacją żeglodzi dunajskiej, a tym samym powstanie i funkcjonowanie międzynarodowych komisji rzecznych, stowarzyszeń, krajów komisji międzynarodowego Dunaju, doświadczenia strzegących państwa do sprawy międzynarodowego Dunaju.

* Przewidywane T. Kötter, *Geographische Anzeiger* 1 (VI) 1913 r., *Archiv für die Kunde des Mittelalters*, w Paryżu, rok 1913, *Ensemble* 1909-1954, *Comptes Rendus*, juillet 1909-*Journal* 1913, nr 123, s. 197.